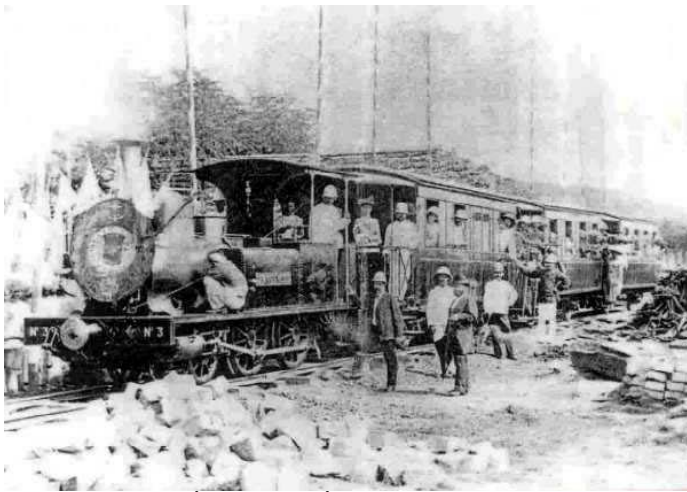

KỶ NIỆM CỦA TÔI VỚI TRƯỜNG CAO ĐẲNG CÔNG CHÁNH SÀI GÒN

TRẦN LÊ QUANG

CHUYẾN XE LỬA ĐẦU TIÊN SAIGON-CHOLON NĂM 1881

Tôi may mắn được đi du học tại Pháp năm 1938, rồi bị kẹt lại đó trong suốt 13 năm vì vì trận thế chiến thứ hai tại Âu Châu cho tới năm 1945, và chiến tranh tại Việt Nam sau đó.

Năm 1951, vì quá nhớ nhà, nhớ quê hương, tôi nhận trở về Việt Nam với tư cách một nhân viên Sở Hỏa Xa Pháp, biệt phái về làm cho Sở Hỏa Xa Đông Dương (Régie des Chemins de Fer de L'Indochine). Lúc bấy giờ tất cả hệ thống Hỏa Xa và đường sắt tại Việt Nam chưa được chính phủ thuộc địa Pháp chuyển giao cho chính phủ Việt Nam, mà vẫn còn trực thuộc quyền quản trị của Hỏa Xa Đông Dương Pháp (cùng với một đoạn đường sắt, vào khoảng 150 kms, tại Cambodia).

Vừa tới Sài Gòn, chân ướt chân ráo, sau hơn 13 năm xa cách quê hương và gia đình,

Hỏa Xa Đông Dương, hai hôm sau bổ nhiệm tôi ra Đà Nẵng nhận chức Trưởng vụ Đường Sắt, khu Hỏa Xa Đà Nẵng (lúc bấy giờ phụ trách khai thác đoạn đường cô lập từ Đà Nẵng tới Đông Hà). Mãi cho tới một năm sau, năm 1952, tôi mới được Hỏa Xa Đông Dương chuyển tôi trở lại Sài Gòn làm Trưởng khu, khu Hỏa Xa Sài Gòn.

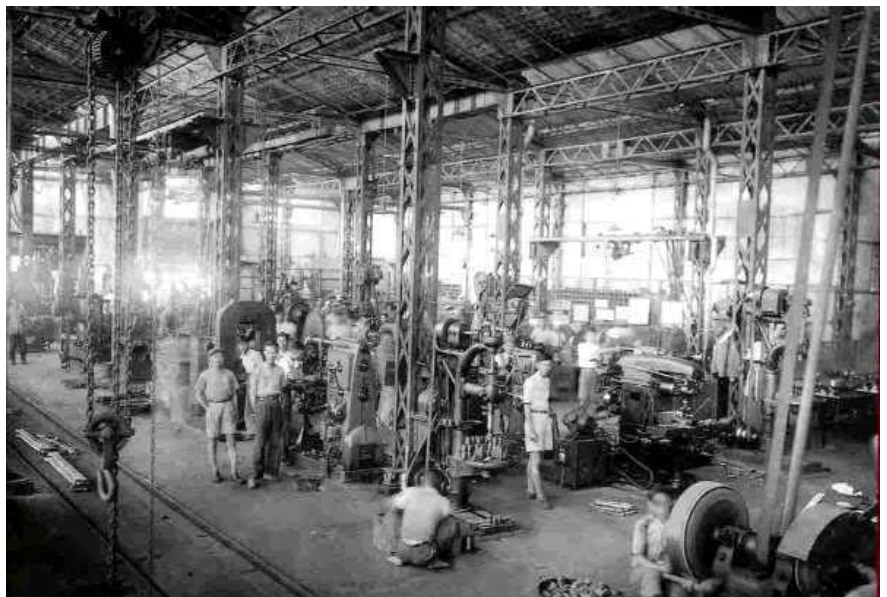
Trong khi hành nghề Trưởng khu Hỏa Xa Sài Gòn, tôi hân hạnh gặp lại một thân hữu, ông Trần Văn Bạch, lúc bấy giờ là đương kim Hiệu Trưởng Trường Cao Đẳng Công Chánh, vừa tái lập tại Sài Gòn cách đó không lâu, để thay thế Trưởng Cao Đẳng Công Chánh Đông Dương tại Hà Nội. Ông Hiệu Trưởng Bạch yêu cầu tôi giảng dạy môn “Sức Chịu Đựng của Vật Liệu” (Résistance des Matériaux) cho lớp Cao Đẳng của Trường.

Thú thật rất do dự: Giảng dạy không phải sở trường của tôi, nhất là với một môn rất tế nhị, một rừng danh từ kỹ thuật chưa được dịch ra tiếng Việt và thông dụng tại Việt Nam lúc bấy giờ.

Đối với tôi, lại còn nhiều khó khăn khác nữa: một người đã xa nhà hơn 13 năm, còn ngỡ ngàng với phong tục và ngôn ngữ của quê hương, nói chi tới ngôn ngữ kỹ thuật để giảng dạy môn “Sức Chịu Đựng của Vật Liệu”. Nói ra sợ không ai hiểu, cả thầy và trò! Tôi đã xin lỗi ông Hiệu Trưởng Trần Văn Bạch và các học sinh, cho phép tôi giảng bằng tiếng Pháp!

Thêm một khó khăn nan giải nữa cho tôi lúc bấy giờ. Trong những năm 1952-1953, hệ thống Hỏa Xa Việt Nam, nhất là khu Hỏa Xa Sài Gòn mà tôi đang phụ trách, gồm các đoạn đường sắt Sài Gòn-Phan Thiết và Sài Gòn-Lộc Ninh, phải đương đầu với một cuộc phá hoại dữ dội và cay nghiệt của đối phương. 1952-1953 là những năm trước cuộc chiến quyết liệt của quân đội Pháp tại Điện Biên Phủ, 1954. Hỏa Xa Việt Nam, tuy bị cắt ra nhiều đoạn, vẫn còn là

NHÀ MÁY XE LỬA GIA LÂM NĂM 1905

một phương tiện chuyên chở thiết yếu, gần như duy nhất, cho kinh tế và dân sinh. Hằng ngày khu Hỏa Xa Sài Gòn, trên các đoạn đường sắt từ Sài Gòn từ Thủ Dầu Một tới Lộc Ninh và từ Xuân Lộc tới Phan Thiết, bị gián đoạn. Tôi phải lo nối lại để duy trì sự chuyên chở. Do đó, tôi còn rất ít thì giờ để rảnh trí óc, nghĩ tới việc chuẩn bị chu đáo để giảng dạy tại Trường Cao Đẳng Công Chánh. Nhưng vì kính nể ông Trần Văn Bạch mà tôi rất miễn phục, nên tôi nhận lời. Với điều kiện là nếu trách nhiệm hành nghề của tôi bất thần quá đa đoan, không cho tôi chuẩn bị để giảng dạy môn “Sức Chịu Đựng của Vật Liệu”

tại Trường thì xin ông Hiệu Trưởng và Sinh viên miễn chấp cho.

Rốt cuộc, tôi tham gia đóng góp giảng dạy tại Trường Cao Đẳng Công Chánh chỉ trong một thời gian rất ngắn, cho khóa học sinh 1953-1954 mà thôi.

Về nội dung những gì tôi trình bày trong khóa học sinh đó, tôi chỉ còn nhớ lại bài khai giảng. Tôi cố tìm cách giải thích khái niệm của cái gọi là “Sức Chịu của Vật Liệu” là gì? Tôi không biết còn có cựu sinh viên nào còn nhớ tới thí dụ tôi đưa ra, để cho vui và tránh sự trừu tượng của vấn đề.

Tôi đề nghị lấy một củ khoai. Bên ngoài bị nhiều sức ép phức tạp. Bên trong củ khoai, có một con kiến đang trăn trở qua lại, sau lưng mang một tấm ván. Con kiến ấy tò mò, tìm xem tấm ván mình đang mang trên lưng, sức ép chuyển từ bên ngoài vào tới chỗ của mình đang cư ngụ, ra sao? Do đó tôi đi tới định nghĩa của các “quan điểm” sức ép, “sức lồi” và “sức xô ngang”, thông dụng trong việc tính toán sức chịu đựng của vật liệu trong các bộ phận xây cất.

Lẽ cố nhiên, các học sinh hôm đó có lẽ mỉm cười, cho tôi vô lý, không bao giờ ai dùng củ khoai để làm vật liệu xây cất! Nhưng tôi nói vậy cho vui mà thôi. Xin anh em thông cảm cho. Sau khóa 1953-54 Trường Cao Đẳng Công Chánh, vì bận bịu với nhiều trách nhiệm khác, nên tôi rất tiếc xin lỗi ông Hiệu Trưởng Trần Văn Bạch,

ĐƯỜNG HỎA XA THÁP CHÀM-ĐÀ LẠT

không còn thì giờ và hân hạnh giảng dạy nữa. Nhưng tôi vẫn liên lạc rất mật thiết với ông Hiệu Trưởng Trần Văn Bạch để theo dõi và khích lệ sự tiến triển và thành công của Trường.

Sau năm 1954, tôi cũng hân hạnh được cộng sự trong nhiều năm với nhiều kỹ sư Trường Cao Đẳng Công Chánh Sài Gòn, nhất là nhiều kỹ sư khóa 1953-1954, mà tôi xin xác nhận hôm nay rằng rất ưu tú.

GA LỘC NINH THỜI PHÁP THUỘC

